

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și strălănătate:
Pe un an . 40.— franci.
Telefon
Nr. 750.
pentru oraș și interurban

REDACTIA

și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr.1/a
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

In catedrala din Blaj.

De Al. Ciura.

Blaj, 16 Iulie n.

În catedrala din Blaj, în ziua de Sân-Petru, alături de publicul numeros, ce a luat parte la serviciul divin, s'au remarcat două grupuri de soldați, ce au stat de curând, față în față, cu priviri dușmănoase, cu baionetele pe țava puștii, gata de atac.

În frunte era un grup de *prisonieri muscali*; vr'o douăzeci de soldați voinici, în uniforme pământii, purtând pe o tinichia de pe piept numărul de prizonier. Blonzi, cu ochii de un albastru spălăcit, stau cucernici, cu mâinile încrucișate în fața altarului, închinându-se și plecându-se adânc, de câte ori arhiereul îi binecuvânta din ușa împărătească.

Iar la spatele lor erau *răniții* noștri din spitalul Drului Hâncu, în covârșitoare majoritate, Români.

Nu vi se pare paradoxală această juxtapunere?

Oamenii aceștia, înainte numai cu câteva luni, stau față în față, cu mâna pe armă, gata a se sfâșia ca fiarele, în orice clipă. Și s'au încăierat apoi, pe moarte pe viață, până s'au pomenit unii rostogoliți la pământ, iar alții capturați și dezarmați.

Și acum se întâlnesc iarăși, după luni de efortări și suferințe, sub boltiturile aceleiași biserici, ascultând slujba dumnezeiască închinându-se Stăpânului a toate!

Pe o clipă te străfulgeră gândul, că oamenii ăștia, cari s'au obișnuit cu șuierul gloanțelor și cu rânjetul morții, ar putea, foarte

ușor, să revină la furia lor de acum câteva luni și să se încaiere pe loc, într'o vâlmășală de moarte...

Dar ei stau liniștiți, buzele lor șoptesc rugăciuni... și chiar de li-se încrucisează privirile, ele nu mai au sclipiri de oțel... Li s'a înmuiat îndârjirea din priviri în fața altarului, și pe urma suferințelor, ce i-au făcut să îngenuncheze. Soldatul-mecanism s'a schimbat iarăși în *om* ca toți oamenii, cum i-a rânduit Dumnezeu pe lumea asta, cu trupul rob ispitelor, dar cu sufletul bun și iertător.

O rază de soare trece peste capetele lor, saltând asupra-le pulberea de aur, ca o aureolă de glorie fugară pentru acești eroi necunoscuți, de cari nu va pomeni nimeni în istorie.

Talazurile războiului înfricoșat, i-a saltat, ca pe niște mici bărci vagabonde, i-a isbit de obstacole, și i-a fărâmițat. Pe urmă, i-a asvârlit la țarm, ca să le arate cât de nepuțincios e omul în fața groaznicului taifun, pe care singur l'a scormonit din somnolență.

Din șirele Muscalilor, se ridică ca un cap, un bărbat voinic, cu barbă castanie; un tip frumos de popă dela sate.

Ei stau smirnă, cu ochii ațintiți la iconostas și ochii lor șterși, par'că se iluminează de o tainică scânteie, când zăresc chipul Maicii Domnului și al Mântuitorului. Apoi flacăra din ochii lor se aprinde și mai mult, când zăresc pe *Sfântul Niculae*, care îi privește din cadrul aurit, — ca și la ei acasă — cu barba lui albă de arhiereu bătrân, cu ochii milostivi și înțelegători, cu dreapta întinsă spre blagovestenie...

Cine ar putea prinde, pe o invizibilă placă de fonograf, rugăciunile prizonierilor și pe acele ale răniților?

Cine ar putea marconigrafia atâtea oftări, ce se înalță rugătoare la cer, împrăștiindu-se apoi, ca o dără de scânteie, pe tot cuprinsul satelor văduvite, dela Tisa și Murăș până la Carpați — și până dincolo de Nistru și de Volga?...

Soldații de ieri, înarmați până în dinți, stau azi, în uniformele lor spălăcite de urgia vremurilor năpraznice, fără baionete, fără cartușe și fără puști, cu ochii ațintiți la chipul Mântuitorului ce ține evanghelia deschisă, binecuvântându-i și spunându-le dumnezeieștile cuvinte:

— Pace vouă!

Urgia războiului decurge încă, în toată furia.

Zeci de mii de oameni se încaeră zilnic să apere drapelul patriei și să moară pentru el, dacă soarta hotărăște așa.

Zeci de mii se încaeră și mor. —

Îmi întorc privirea dela răniții și prizonierii din fața mea, căci viziunea îngrozitoare de mai nainte mă obsedează iarăși.

— Îi văd, cu ochii închiși, încleștați în măcelul cumplit, strivindu-și țeasta cu patul puștii, răcnind ca fiarele... Gloanțe șuieră prin văzduh, șrapnele explodează deasupra încăierării... și tunurile varsă de pe culmi blestemul lor de pierzanie...

Văd toate aceste grozăvii... — îmi strâng pleoapele și mai tare — și-mi astup urechile. Căci deslușesc țipete și răcnete, răpăituri de puști și bubuituri de tunuri...

Tresar.

Blestemul unui basarabean.

O, patrie
O, patrie grozavă, monstru crud,
Săracu-mi sânge, creeru-mi e-al tău
Și tot ce e în mine bun ori rău,
Dar vreau demult jelind să te aud!...
De mult vreau schilodită să te văd,
De mult vreau schilodită să te văd,
O, patrie brutală și grozavă,
Ce 'n loc de pâne, datu-ne-ai otravă!...

Munți de cadavre-s granițele tale,
Stăpână-i moartea 'n sate și orașe
Și fug a tale-armate urlașe,
Din cari al vrut să-ți faci grozave punți,
Să-ți treci cazacii peste mări și munți,
Și cu-ale tale blânde-armii de slugi,
Tu neamurile lumii să subjugi!...

În inima-mi, în ritmu-i suveran,
Greu clocote un cântec surd, barbar...
E-un marș turbat, e marșu-ți funerar,
Ce-atâtea mij l'așteaptă an de an,
E al revoltei marș îngrozitor,
Ce-l geme uriașul tău popor
E marșul tău de moarte, ce gemând,
Il vor cânta poate nepoții mei,
Ce-or trece răzători, cu pașii grei,
Pe aste sfinte locuri, oarecând!...

E marșul tău,
Urmat de milioanele de sclavi,

De neamuri asuprite, de mujci,
Ce mor gemând sub groaznicul tău sbiciu,
Tu patrie satanică și dură,
Clădită pe revoltă și pe ură,
Cu răuri tulburi, cu iobagi bolnavi!...

Dar azi ori mai târziu,
Când poate eu cenuse o să fiu,
În florosul armelor tumult,
Cum n'a mai fost pe lume niciodată,
Spre piept ți-l trage mâna 'nsângerată,
Ce-a jefuit într'una și prea mult...
S'or revărșă pe 'ntinsurile tale
În valuri aspre călăreți strălâni,
Cu brate și piept de spadasini...
În băi de sânge îți vei pierde seva
Și 'n valuri purpurii va curge Neva...
Și-atuncia-atuncia uriașă țară
A celor mai tirani dintre tirani,
Simți-se-va mai tare și-urată,
Când Moscova va arde-a douaoară!...

Atuncia aplecați în rugăciune,
Cu ochii uzi, privind spre soare-apune,
Te vom ierta o, patrie brutală!...
Ne vom uita atunci orice jalbă
Și vom ierta pe groaznicii-ți călâi
Când dorobanții peste câmpii tăi,
Vor trece 'n marș peste Cetatea-Albă!...

A. COTRUȘ.

Din istoria relațiilor ruso-române.

(Sfârșit.)

Autorul a descoperit o mulțime de date noi referitoare la viața mitropolitului Dositeiu din Moldova, și corege multe date greșite de până acuma; a descoperit că traducerea lui Simion din Thessalia a făcut-o în Stryi în timpul cât a fost departe de patria sa, și nu în Moscova unde nici nu ar fi putut ajunge, necum să fi murit acolo, după cum afirmă unii scriitori ruși. La anul 1688 și patriarhul sârbesc Arseniu Cernovici trimite un delegat la Moscova; în epistola sa se plânge că dominația turcească e mai bună decât cea nemțească, căci aceea cel puțin nu se atinge de religione; cere ajutorul țării contra „papiștilor” cu toate acestea totuși a schimbat dominațiunea turcească cu cea nemțească. E interesantă persoana delegatului, a arhimandritului Isaia de origine grec, care ca delegat al lui Șerban Cantacuzino a mai fost la curtea rusească. La anul 1691 regimul din Viena îl deține în Brașov și numai după o prisoare de doi ani a putut fi eliberat din partea delegatului rusesc. Acum se mai duce odată la Moscova, apoi reîntorcându-se se unește și se face preot și vicar în Dobrițin. A fost omorât în timpul acesta încep a merge și Brașoveni de tâlhari la anul 1701 în mănăstirea din Bikszád.

Pe-o clipă s'a făcut mișcare în biserică și era cât pe aci, să mă pomenesc țipând.

Lumea ingenunchiase; glasul arhierului s'auzia mângâietor:

— Luați mâncați, acesta este trupul meu!

Vedenia grozavă de mai nainte dispăruse, ca prin farmec.

Soldații indușmăniți, stau ingenunchiați, închinându-se.

Și duhul Domnului plutia deasupra lor.

Acum am înțeles pe deplin cuvintele Scripturii, când pomenesc de haosul, din care s'a zămislit lumea, și — duhul Domnului plutia deasupra haosului și a apelor...

Cum de învățăm câte odată limbi străine?

De Dr. Ioan Urban Jarnik.

Am și eu un cusur sau să zic mai bine, o slăbiciune: îmi place să scocioresc, va să zică întreb care a fost motivul de s'au lăsat ademeniți oamenii să facă cutare lucru, fie bun, fie rău. Așa de pildă, de câteori văd că cineva își alege frumosul meu loc de naștere, Potștyn din Boemia, să petreacă acolo lunile de vară, îl întreb cum de îi veni gândul să se opoșească tocmai la noi: dacă a cetit vre-o reclamă, bunăoară călăuza scrisă de mine acum trei ani, sau dacă cineva care a și fost aici, i-a lăudat frumusețile orașelului și ale împrejurimii de-l ademeni să vie și dsa.

Una la răboj; altă întrebare care stărnește interesul meu, privește limba română: cum le veni gândul de a se îndeletnici cu studiul ei persoanelor cari afară de alte limbi n'au pregetat să învețe și această limbă. Se înțelege că eu, după ce ajunsem la o cunoștință mai adâncă a limbii române, nu mă mai mir că și alții o îndrăgesc simțindu-se atrași de un farmec deosebit, e vorba numai de unde le veni îndemnul să învețe o limbă până atunci necunoscută lor.

Bănuiam după cele pățite de mine însu-mi, că adeseori lucrul se deslușește ca o curată întâmplare. Astfel eu am isprăvit universitatea din Viena fără să mă fi sinchisit de limba română, cu toate că dintre profesorii mei au fost și Miklosich și

Mussafia, amândoi niște cunoscători temeinici ai limbii române și cu toate că chiar atunci s'a înființat „România Jună” din Viena unde aș fi avut destul prilej să mă procopsesc în cunoștința limbii române, făcând chiar atunci cunoștință personală cu Eminescu și alți întemeietori ai societății.

A trebuit să vină toamna anului 1874 când cu a-

ajutorul ministrului instrucțiunii publice am luat drumul Parisului, ca să-mi vie din chiar senin gândul să mă apuc de studiul limbii urmașilor lui Traian pasămi-te acolo chiar la începutul șederii mele făcui cunoștință cu un Român, pe care-l cheama Constantin Georgian, care îmi deveni dascăl. A fost o curată întâmplare că amândoi urmam prelegerile lui Bergaigne despre limba sanscrită, căci de urmam numai cele despre limbile romanice, de bună seamă nu mă întâlneam cu el și atunci nu-mi venea gândul să mă pun la acest studiu. Și care a fost motivul de care m'am lăsat îndemnat? Iată-l:

Mi-am spus că limba română este una din cele trei limbi romanice cari se vorbesc în Austria, va să zică cu cea italiană și cea latină sau retoromanică. Limba italiană o cunoșteam chiar în vremea studiilor mele gimnaziale, de nimeream pe cineva care vorbea unul din dialectele ladine, de bună seamă învățam dialectul său, întâmplându-se astfel, mă apucau de limba română. Tot așa datoram numai întâmplării de am învățat, găsindu-mă încă la gimnaziu, câte ceva din limba franceză, engleză, italiană, vechia slavonă și maghiară și mai târziu din cea albaneză și daneză.

Și cum să nu vorbesc despre o întâmplare dacă în anul de jalnică pomenire 1866 s'au nimerit doi soldați de naționalitate maghiară să se pripășească tocmai în locul meu de naștere, din cari unul cu numele Király János a luat asupra sa să-mi dea cele dintâi lecțiuni ale limbii sale strămoșești? A venit însă și mai și! Tocmai în orașelul acesta s'a găsit un birtaș care era cât p'aci să devie pădurar la un grof maghiar, trebuia însă ca mai înainte să-și însușească limba viitorului său stăpân. Acest domn pe care-l cheama Rubes își cumpărase deci gramatica lui Molnár ca învățând-o din scoartă n scoartă să se facă burduf de carte maghiară, toate aceste planuri ale lui căzură însă în baltă, căci întâlnindu-se cu o fată din Potștyn se îndrăgosti de dânsa și se pripăși la noi dând ca un fel de factor de lucru țesătorilor, umbla pe la iarmaroace să vândă marfa făcută de ei și mai pe urmă căpătând îngăduială deschise un birt.

Despre toate aceste n'aveam eu atunci nici o cunoștință, își poate deci ori și cine închipui mirarea mea cea mare despre cele ce s'au întâmplat. Intr'o bună zi, după ce învățasem dela Király al meu „Mi atyánk”, „Az ur anygala” și „Hiszek egy istenbe” nimerind în birtul dlui Rubes, îmi spusei dorința să dau de o gramatică maghiară; atunci birtașul dispăre și după câteva momente se întoarce puind gramatica maghiară a lui Molnár înaintea mea și povestindu-mi cele spuse de mine mai sus.

Dacă câțiva din studenții universității cehe din Praga s'au procopsit într'atâta cu privire la limba română, încât au putut ca la examenul de doctorat din limbile romanice să răspundă la niște întrebări din gramatica română, motivul pentru ei a fost

iarăș o întâmplare, căci oare sunt sau au fost în Europa multe universități la cari profesorul filologiei romane să facă un curs special de limbă română, sau ca în prelegerile sale despre gramatica comparativă a limbilor romanice să dea o largă parte și cuvintelor și flexiunii românești, după cum aceasta avusese și mai are loc la universitatea boemă din Praga?

Despre Măria Sa abatele Metodiu Zavoral de pe muntele Sion din Praga nu trebuie multă vorbă, deoarece într'o broșură anume am povestit pe larg despre vrednicul bărbat, care nu numai a înființat pe seama răniților soldați în mănăstirea stăpănită de el un lazaret model, ci aflându-se între ei și câțiva Români cu cari n'a putut să se înțeleagă, n'a pregetat să învețe chiar și limba lor. Nu s'a îndestulit însă cu atâta să le poată ceti niște lucrări scrise românește și să îngăne ici colea cu ei câte o vorbă, nu: căzându-i limba aceasta tronc la inimă, într'atâta a îndrăgit-o încât este pe cale s'o învețe temeinic și nu m'ar mira deloc dacă în puțină vreme l'aș vedea tipărind o carte scrisă românește de el.

La urmă dați-mi voie să Vă povestesc despre isprava unei alte fețe duhovnicești despre care n'am aflat decât acum două săptămâni.

Intre persoanele cari, aflând din foi despre convorbirile mele cu soldații români răniți, au cerut să trimit și lor câte un exemplar, au fost doi preoți: unul catihet într'un oraș din Boemia, se numește Șpata și altul, paroh la sf. Treime din Praga, Spahta, deci două nume cari din întâmplare aduc foarte mult unul cu celalalt.

Când s'a tipărit opșorul meu „Sezători românești de pe muntele Sion din Praga”, ce-mi veni în minte? — Să mă folosesc de cele câteva sute de adrese ale celor cari mi-au cerut convorbirile fie în original ceh, fie în traducere germană, trimițându-le câte un exemplar al Șezătorilor cu rugarea să binevoiască să dea broșurica la câte un Român rănit pe care din întâmplare îl cunosc. Câțiva dintse ei mi-au și adevărit primirea broșurelei mulțumindu-mi, cei doi amintiți mai sus au făcut însă mai mult: cel dintâi, Șpata, îmi trimise drept răsplată 2 cor. 10 bani! n'avea, vezi bine, cui s'o dea și s'o ție așa nitam, nisam pentru el nu-i venea ci crezu de cuviință să contribuiască la plățirea portului pentru cele câteva sute de exemplare.

Apoi parohul Spahta ce făcu? Imi trimisese o scrisoare de mulțumire pe trei pagini și jumătate, format mare, și în care limbă credeți dvoastră că răvașul fu scris? Cele una și jumătate pagini din urmă erau scrise, la dreptul vorbind, boemește, cele două dintâi însă într'o românească atât de corectă și dovedind niște cunoștinți atât de temeinice, încât rămăsei înmărmurit: „Cum se poate, mi-am spus, ca la câteva sute de pași de locuința mea să se ivească așa de năpraznic un nou adept

în Rusia: La anul 1690/1 preotul Oprea, la 1694 Ciprian, la 1697 a fost la Moscova Vasile Holban, care a cerut și cărți liturgice slavonești căci aveau lipsă mare, de acestea. Cum că și Sibienii au umblat prin Rusia se poate deduce din intervenirea delegatului rusesc din Viena, care cere permisiune ca coreligionarii săi să poată edifica o biserică în cetatea Sibiiului.

Pe lângă multele deputațiuni călugărești aflăm și o deputațiune de călugărițe, care zice despre sine că e din Ardeal, și care se plânge că mănăstirea numită „Filosteia” le-a fost puștiită de Nemți.

Multe ajutoare de bani și mai multe promisiuni nu au rămas fără urmări, Românii s'au obicinuit cu ele, și așteptau dela Rusia un viitor mai bun: „mântuirea și ajutorul contra Turcilor și catolicilor numai din Moscova poate veni” zice Teodosie mitropolitul din București la anul 1700.

Volumul al doilea al lui Dragomir e numai o parte a unei opere plănuită: cuprinde intervalul dela 1743—1761 când Rușii nu numai că obligau pe coreligionarii lor ardeleni, cari se adresează lor, ci fac interveniri diplomatice în continuu la curtea din Viena în favorul lor. Unirea nu a reușit așa după cum o plănuseră inițiatorii ei, poporul nici prin forță nu a putut fi ținut în unire. Trimișii Brașovului, Făgărașului și ai Săliștei adeseori merg la Viena și la Petrograd ca să ceară exercițiul liber al religiei orientale și în locul episcopului gr.-cat. din Blaj un

episcop gr.-oriental; se face mare agitație și din afară. Havașd și agenții Sârbilor privilegiați din Ungaria îndeamnă pe conaționali resp. pe coreligionarii lor ardeleni până ce nu îi târăsc în răscoală. Protopopul Eustatie din Brașov aduce din Rusia 13.000 fl. pentru zidirea de biserică, Nicolae Pop din Balomir vicar gr.-cat. părăsește credința sa nouă și depărtându-se cutreeră Rusia. Mai târziu ajunge în fruntea mănăstirii din Argeș situată aproape de frontiera Ardealului; deputațiunea scaunului Săliștei e prinsă în Viena și toți trei membrii delegațiunei mor în Kufstein. Cu vre-o câțiva ani mai târziu călugărul Nicodim din părțile Făgărașului și popa Ioan din Aciliu ajung la Petrograd și câștigă intervenirea țarevnei Elisaveta în favorul liberului exercițiu al religiei ortodoxe. Elisaveta și dă instrucție ambasadorului său dela Viena în privința aceasta. Agenții rusești încep a ademeni pe ortodoxii din Ardeal spre „Serbia nouă” din Rusia întemeiată de emigrații din Serbia, la aceasta regimul din Viena intervine la curtea rusească.

Autorul ne prezintă lucrurile pe baza cercetărilor temeinice făcute în Moscova și Carlovit, caută adevărul, dar icoana timpului nu e de tot fidelă, predarea e obiectivă, dar cetitorul din datele autentice nu-și poate forma o icoană destul de fidelă a timpului respectiv. Nu pentru aceea au fost persecutați strămoșii săi, fiindcă au fost Români și gr.-orientali, ci pentru că nu au fost catolici. Antireformațiunea de pe tim-

pul Mariei Teresia, persecută și pe protestantul ungar ca și pe cel neamț și aceștia așteptau tot asemenea ajutor dela curtea prusiacă, ca și orientalii dela Ruși. Așa că oricât adevăr ar spune tratând nedreptățile confesionale, totuș icoana prezentată nu e fidelă.

În volumul prim îi ia în considerare și pe protestanți, căci ei erau atunci apăsătorii, în sec. XVIII sunt și ei părtași de suferință, deci nu îi amintește. Colo scrie despre Sava Brancovici că „l-a învins furia oarbă a unui principe fanatic calvin”. Despre Mihail Apafi se pot spune multe, numai aceea nu. că ar fi fost fanatic, de altfel Sava Brancovici a fost despoiat de funcțiunea sa de mitropolit deja de Acațiu Barcsai. Și acesta a fost fanatic? Politica i-a cauzat căderea acestui *preot neastâmpărat și nu credința*.

Autorul e istoric cu știință temeinică și cu pregătire serioasă, dela care putem aștepta încă mult; lucră cu critică din isvoare maghiare, germane, latine, rusești, române și sârbești. Acestea sunt lucrări de istorie bisericească și în atari lucrări nici cel mai obiectiv om nu se poate emancipa de sub influența întâmplărilor; un greco-catolic ar fi tratat de sigur altfel întrețarea aceasta, admitând că ar fi scris tot numai adevărul; de sigur ar fi amintit, că după persecuții, la noi biserică gr.-orientală e mai impopulată decât cea gr.-catolică. Biserica gr.-catolică constatătoare din 12 milioane de credincioși însă, ajungând sub Rusia, în decursul abia al unui secol, a încetat și a dispărut.

Eugen Gagy.

al limbei române până acum necunoscut mie și care a fost îndemnul care-l făcu de s'a hotărât în felul acesta?"

În scrisoarea sa dsa m'a rugat ca, hoinărind prin spitale, să-i trimit pe vre-un soldat român din cei ce s'au și intrămat de pot să iasă în oraș și desigur n'a bănuț că rugarea aceasta are să i se îndeplinescă chiar în aceeași zi.

A fost tocmai ziua când ne vorbisem, d. abate Zavoral și cu mine, să ne întrunim cu Românii aflători în lazaretul său. Luai cu mine scrisoarea. S. Sale a parohului Spatha și auzind ei cât de frumos și mai fără greșeli scrie, s'au mirat tot așa cum m'am mirat și eu desfăcând plicul și doi din flăcăii de față îndată după ce se sparse adunarea, s'au și dus să-l vadă.

Lucru firesc că n'am lăsat scrisoarea Dsale fără răspuns, chiar a doua zi nu numai că i-am trântit o coșcogeamite scrisoare românească de patru pagini, format mare, ci am și alăturat niște nimicuri românești scrise de mine, făgăduindu-i într'aceeaș vreme, că am să-i mai împrumut din biblioteca mea niște lucrări ca să-și poată stămpăra setea după vorba românească. Apropiindu-se vremea când era să plec cu familia la țară, mersei să-l văd aducându-i deocamdată o carte, despre care nu mă îndoiam deloc că are să-i placă: Poeziile populare ale lui Vasile Alecsandri, și încă acelaș exemplar, care acum 40 de ani, în vremea petrecerii mele la Paris, m'a umplut de o desfătare sufletească ne mai pomenită.

Cu prilejul acesta îi pusei întrebarea cum îi venise gândul de a se îndeletnici cu studiul limbei române. Nu Vă pun să ghiciți, căci de bună seamă V'ați osteni degeaba, căci iată ce s'a întâmplat!

Cică simțindu-se cam slab de piept, a cumpărat într'o zi un leac numit „emulsiunea lui Scott”, va să zică un fel de ulei făcut din ficat de pește. Se nimeriră alăturate niște reclame în mai multe limbi și între altele și românește. Cefind-o cu băgare de seamă, vede acolo niște cuvinte de obârșic latină, altele cari i se arată ca slave, unele cu totul necunoscute și astfel îi veni pofta să facă o oarecare cunoștință cu această limbă. Găsește că un oarecare pe care îl cheamă Vymazal — care a tipărit niște gramatici scurte de mai multe limbi, a scris una și cu privire la limba română. Broșurica nefiind în stare să-l mulțumească își cumpără o gramatică mai temeinică, își cumpără și niște cărți și se puse pe un studiu serios și amănunțit. Poftindu-l acum să vie la mine, îi împrumutai un morman de cărți chiar și unele mai vechi scrise cu slove și așa când ne vom revedea în toamna viitoare, mă bizuiesc că se va fi procopsit și S. Sa la fel cu Măria Sa abatele Zavoral.

Cine știe câte descoperiri de felul acesta am să mai fac, atâta însă știu: după ce se va fi sfârșit războiul acesta înfricoșat și se va fi ivit curcubul păcii asupra omenirii învrăjbite, la societățile de toate felurile din Praga de bună seamă se va mai adăuga una: a prietenilor limbei române sau una pentru cultivarea limbei și literaturii române; de altcum despre numele ei mai avem vreme să ne mai gândim, numai să apucăm aceste vremuri fericite, văzându-ne visul cu ochii.

Cartea roșie austro-ungară.

Se anunță din Viena:

Ministrul afacerilor străine publică o mare „Carte roșie”, conținând documentele diplomatice relativ la raporturile diplomatice dintre Austro-Ungaria și Italia dela 20 Iulie 1914 până la 23 Mai 1915. Documentele consistă mai ales în indicarea ordinului ministrului de externe către ambasadorul din Roma și rapoartele acestuia către Viena.

Negocierile dintre guvernele austro-ungar și italian au rulat mai întâi asupra interpretării art. 7 din tratatul triplei alianțe, care vorbește despre drepturile de compensațiune, în urmă despre aplicarea acestui articol la războiul Austro-Ungariei contra Serbiei și Muntenegrului. În timpul acestor negocieri guvernul italian a formulat cererea ca Austro-Ungaria să acorde compensațiuni Italiei, din proprietățile ei posesiuni și să-i și predea îndată teritoriile cedate. Conversațiunile negocierilor au fost conduse la Viena dar au avut loc în acelaș timp și convorbiri între ambasadorul austro-ungar și ministrul de externe italian.

Astfel după ce Italia la 4 Mai declarase alianța anulată, a continuat discuțiunea care cu toate acestea a fost dusă mai ales la Roma.

Deoarece guvernul austro-ungar de o parte și-a mărit primele lui concesiuni, dar de alta nu a acordat o parte a cererilor italiene, și de altă parte n'a voit să consimtă la predarea imediată a teritoriilor ce ar fi fost gata a jertfi, guvernul italian la 23 Mai a declarat războiul.

Culegerea adaogă la principalele fapte cunoscute deja, unele amănunte din cari reese reaua credință a guvernului italian în toate fazele negocierilor.

Din rapoartele ambasadorului *Macchio* reese între altele că d. *Souinino* a dat informațiuni false atât regelui cât și celor mai mulți colegi ai săi asupra ofertelor noastre, cum și despre starea sufletească a țării și că statul major general, pare-se sprijinit de expozeurile atașatului militar italian la Viena, ascundea dificultățile unui război contra Austro-Ungariei. Sustinătorul principal al partidului războiului pare a fi ministrul *Martini*.

Suplementul conține documente provenind din anii 1909, 1911 și 1912, cari probează că interpretarea austro-ungară a art. VII a fost mai înainte împărțită și de guvernul italian și că invocarea evenimentelor din războiul Tripolitane de către guvernul italian au fost ușurative și că din contra Austro-Ungaria a putut găsi în procederea italiană de atunci precedente pentru a respinge reproșurile italiene. (Cor. Bureau).

Moștenitorul tronului între soldații români.

— Răvaș din tabără. —

La Bunavestire, regimentul nostru a fost onorat cu vizita moștenitorului de tron *Carol Francisc Iosif*.

Fiind martor ocular la primire îmi țin de datorință a descrie impresia, scenele, vorbele schimbate cu soldații noștri, indeosebi cu Românașii, cari ne interesează mai mult ca orice. Moștenitorul de tron a trecut pe dinaintea frontului, așa încât fiecare soldat l'a văzut la distanță de 1—2 pași. S'a oprit înaintea multora, cu un surâș vecinic pe buze, întreba numele, comuna, punând fiecăruia întrebări în limba maternă.

Vă copiez câteva scene, ca să vă faceți o mică idee de subiectele conversației, redând sincer limba românească așa cum o vorbește.

„De unde ești?” întreabă moștenitorul. „Din Slava” răspunde leatul. „Unde asta?” Lângă Năsăud. „Aha! Năsăud. Știu io, știu!” Pe altul Pe altul îl întreabă: „Are copii? Unde fost decorat?” La Gașița. „Frumos, asta bun la Dta”. Apoi comunică căpitanului *Părcălab*, să le spuie românește la feciori, că *El se bucură mult dar și neamul se bucură și mai mult când aude că are atâția fii decorati*.

Apoi trece la altă companie. De obicei pune întrebări la cei bătrâni și decorati. „Dumneata de unde ești?” întreabă chiar pe un bistritean. Acesta măreț ca toți bistritenii, zice cu o voce sunătoare: Din Bistrița, Alteță! „Aha! știu, Bistrița tare frumos, pare bine la mine. Insurat-o, are copii?”

Tot întrebări cari le pune fără ajutor. Feciorii se umpleau de bucurie, auzind vorba românească vorbită de o mlădiță împărătească.

Între decorati era și un subofiter ovreu *Mendelsohn Miksa* care făcea mari pregătiri să-i răspundă moștenitorului ungurește.

Moștenitorul se apropie de el și mare a fost surprinderea tuturor când și pe *Mendelsohn* îl agrăi românește. Se înțelege de sine, că tot românește trebui să răspundă și acest fapt a stârnit multă veselie în rândurile noastre.

Ajung la secția mitralierelor, și văzându-l pe *Urs Pavel* cu 2 medalii principale, generalii și comandantii îi explicară moștenitorului nemtește bravurile extraordinare ale acestui pui de român.

Moștenitorul îi întinse mâna, îi mulțumi și zise: *Bravo, și mai departe tot așa, tare frumos la Dta!* iar doi căpitani din suita princiară îl cinstiră cu câte 10 coroane.

Când ajunse la mine, generalii îl informară

că mă aflui din primele zile tot în foc. Vorbind mai mult împreună despre persoana mea, moștenitorul mă privea cu coada ochiului, întorcându-se apoi spre mine zise: „*Sehr gut von Ihnen! Bravo, so, asta frumos*” și salutându-mă, făcând cu capul, se depărtă răsând drăgălaș, cred de barba mea respectabilă. I-am zimbit și eu și i-aș fi spus bucuros ceva, dacă am fi fost amândoi.

A trecut apoi la alt regiment, dar din când în când ne tot trimitea câte-o privire celora din regimentul 63, cari ne luptăm cu atâta eroism.

Moștenitorul a lăsat impresia cea mai bună. Pentru fiecare avu câte un cuvânt dulce, vorbea, vesel, se silea să vorbească românește. Unde întâmpina greutăți îl ajuta d. căpitan *Părcălab* dar el repeta încă odată vorba.

Ne-a onorat mult vizita moștenitorului, laudele lui le și merităm. *Ne facem toți datorință țării deosebite. Bucură-te neam românesc, că tiii tăi sunt destoinici. Renumele soldatului român va străluci falnic din neam în neam, toți suntem la înălțimea gloriosilor noștri strămoși.*

V'am scris acest răvaș, ca să nu peară neștiut o pagină așa frumoasă din istoria regimentului nostru.

Să dea Dumnezeu să pot sta mereu în front, la locul de cinste. Aproape de 12 luni în foc, mă simt tot mai tare, și nu mă doresc acasă decât la finirea acestui uriaș război. Detest viața de spital, prefer linia de foc, câmpul de onoare.

Vă salut cu drag

(„G. Tr.”)

G. I. Todea.

Iarăș Industria românească.

Este de necrezut în ce măsură se imitează oamenii unul pe altul. Boala de a se uita cu ochii celui cu o treaptă mai sus în scara poziției sociale, determină felul de a se îmbrăca și trăi. Aș putea zice că boala de care suferă societatea secolului XX, al „libertății”, este parola falșă. Unde ne este libertatea dacă în întreg felul de a trăi și a ne îmbrăca așteptăm jurnalul care aduce canonul, creat de, și pentru un anumit strat al societății, care devine însă lege — nesancționată, dar cu atât mai strict respectată. De câte-ori nu cade paragraful și legea eternă a eticei în fața acestui parvenit. Și cât de barbară este câte odată aceasta lege capricioasă, când trebuie să plătească b. o. modestul intelectual al provinciei din venitul lui de 2—3000 coroane la an, haina de brocat venețian, învoalat în crep de chine, garnisit cu vulpe vânăta și mai știu eu câte nimicuri, nebunii brilante, ale gustului decadent al bulevardelor.

Ce fac alții rău, nu mă prea interesează, noi însă trebuie și în această privință să ne emancipăm.

Ca și întreaga noastră industrie, așa și moda care este un factor cultural și economic foarte important, trebuie să devină românească. Ea va trebui să fie cu totul acomodată împrejurărilor noastre, dacă este să fie creată pentru noi. Tendința naționalizatoare dela Viena, Berlin, Budapesta etc. trebuie să ne arate și nouă calea, și femeia română care a fost totdeauna cel puțin atât de conștie ca și bărbatul în trecutul nostru, va ști și acumă ce i se impune prin situația nouă creată de război.

Mă opresc aci reproducând părerea M. S. reginei *Maria a României* referitor la industria și moda românească. „*In arta decorativă*”, — zicea M. Sa către un profesor neamț („*Neues Wiener Journal*”, 20. VI. 1915) „*prefer bucuros tradiții din trecutul românesc în care sunt țesute atâtea amintiri mărețe. În Cotroceni am căutat să dovedesc că noi posedăm totul pe teren decorativ, așa că nu suntem deloc avizați la străini.*”

Pentru ornamentul deosebitelor încăperi am lăsat să fie adunate modele din diferite clădiri, monumente istorice ale noastre, am copiat și combinat apoi prelucrând motivele acestea după recerintele confortului nostru. Căminul meu trebuie să-mi oferă mult, și anume numai frumos, frumos care este al nostru, și de obârșie românească. Timp destul de îndelungat credea lumea la noi în România, că gust și modă se găsește numai peste granița țării. Din norocire și-a schimbat de-acum lumea mult păreri,

după cum se poate constata asta din casele private și interiorurile lor. Mă simt fericită că impulsul meu a găsit așa pământ bun”.

Cea mai înaltă garanță pentru viitorul industriei românești este acest credeu.

Fericit cine a crezut în viitorul de aur al industriei și bucura-se-va și cel ce'n ora a unsprezecea vine.

Al. S. Iorga.

România la răscruci.

Ziarului berlinez „Lokalanzeiger” i se anunță din Chiasso:

„Magrini, distinsul colaborator al ziarului „Secolo”, a trimis ziarului său, prin telegramă, un lung și foarte interesant articol, despre *antecedentele tratatelor între România și quadrupla-alianță, despre atitudinea ei de acum, și despre problema dacă România va lua parte în războiu.*

Ca introducere, Magrini e silit să recunoască isbânda pe întreagă linia a diplomației germane, alături de cea a armatei germane și a monarhiei austro-ungare.

La București răspunderea pentru neintervenția până acum a României ar voi s'o pună în socoteala Italiei și factori importanți ai capitalei române sunt aproape ispitiți să *invinuiască Italia de trădare*, îi reproșează, că în tratativele, ce le-a avut guvernul din Roma cu monarhia austro-ungară, Italia n'a fost cu considerare la pretențiunile naționale române.

Magrini respinge acest reproș prin constatarea faptului, că Italia încă în aceeași zi, adică cu o lună înainte de a declara războiu monarhiei austro-ungare, *a anunțat în mod oficial la București încheierea acestei alianțe, deci România deja atunci știa, că Italia va declara războiu aliatului său de odinioară.*

Se știe, că Magrini e cel mai distins publicist italian care are legături strânse cu guvernul său. Chiar din motivul acesta e vrednică de toată credința afirmarea lui, că *Italia deja în 25 Aprilie era decisă pentru războiu*, iar în luna din urmă *ea numai pentru aparență a mai tratat cu imperiul german și cu monarhia austro-ungară.* Deci scopul ascuns al acestor tratative era tragerea pe sfoară a imperiului german și a monarhiei austro-ungare”.

Magrini continuă desvăilirile sale în felul următor:

„Rusia era gata să împlinescă toate pretențiunile României. Dar, *România nu s'a lăsat a fi folosită ca instrument; ea persista mult pentru principiul ei de a decide singură momentul intervenției în războiu, atunci când prin acest pas ea nu ar risca nimic.*

Un ofițer din statul major român mi-a spus următoarele:

Armata României e mică pentru a putea apăra deodată granițele țării față de Austro-Ungaria și Bulgaria, deci ea nici nu poate înainta până ce flancul drept al ei nu s'a unit cu armata rusească. Însă întâi Rusia trebuie să reocupe Bucovina, și să asigure Moldova față de un eventual atac comun al Germanilor și Austro-Ungarilor, căci altminteri armata română ar fi amenințată de primejdia, de a fi ruptă în două. O mare lipsă a armatei române e *lipsa de muniție și cai.*

Magrini rezumază în următoarele situația actuală:

— *Alianța între puterile centrale și România nu e denunțată. Intre Bulgaria și România nu s'a încheiat o înțelegere, care să oblige Bulgaria la neutralitate. Opoziția ro-*

mână, care cere războiul, a rupt orice legătură cu guvernul și-l acuză de a fi violat convențiunea. La București și în întreaga România nu se poate vorbi despre o opinie publică. *Manifestațiile războinice au încetat*, viața e normală, se fac manifestații mai mult pentru neutralitate. Această rapidă decadentă a dispoziției războinice a știrbit mult autoritatea opoziției și astfel s'a întâmplat, că *în jurul sfinxului Brătianu începe să plutască o atmosferă ca și când poporul român ar aproba în mod tacit toate faptele lui.*

La București aproape toți cred în învingerea finală a armatelor aliate germane și austro-ungare.

Agenții germani au operat minunat în România și au obținut aceea, că *presa română de loc nu s'a entuziasmat pentru Italia, când aceasta a declarat războiul”.*

Iarăș „Epoca”.

La rubrica „Ardealul vorbește” ziarul „Epoca” din București, știut ca organ al partidului conservator, publică sub titlul „Glas de peste munți” un discurs „care nu s'a ținut”, care însă vrea să indice „cum ar fi dorit să vorbească un ardelean rămas acasă, la întrunirea dela Arenele Romane”.

Extragem din acest discurs nerostit următorul pasaj:

„N'am fost în știre să dăm neamului nostru o pleiadă de bărbați politici, cari să înțeleagă rostul neamului. Ne-au încălecat o seamă de avocați de provincie, cari cu mintea îngustă ne-au izolat viața noastră politică într'o ploaie de formule intelectuale. S'au lăsat ademeniți și au intrat în negocieri nerodnice fără de sfârșit, jertfind rând pe rând, picătură de picătură toată mândria noastră de popor, care nu se precupește. Nici unul cu fruntea ridicată, nici unul cu mintea clară, care fără șovăială să-și urmeze drumul drept: libertatea, cu orice jertfă, a neamului”.

Foarte drăgălașă apreciere a conducătorilor noștri, vii și morți, începând cu 67 ani înainte de asta, când pentru prima dată ne-a încălecat un avocat de provincie.

Că între tinerii „scriitori” ajunși dincolo de graniță se află și atare mentalitate, care crede că face treabă bună, când ia comitetul nostru național pe vârful condeiului său, nu ne miră. E lucru știut, că mai ales între acei studenți, cari n'au fost în stare să-și cârșească studiile liceale ori universitare, adese se ivesc condeie, cari au mania a cârți și a delăima.

Ne isbește însă „devierea „Epocel” la inconștienta de a adăposti în coloanele sale atacuri și injurii la adresa comitetului nostru național.

Suntem nevoiți a pune dlui N. Filipescu întrebarea: află Exc. Sa a fi potrivit gestul organului său publicistic, ori ba?

Iar tineretul expatriat doar va găsi în București pe cineva, care să-l deslușească, cine a fost primul avocat de provincie, care a încălecat neamul și că dnii Partenie Cosma (socru dlui O. Goga), V. Babes, Ioan Rațiu, Coriolan Brediceanu oare n'au fost și ăștia tot niște zăpăciți cu mintea îngustă?!

Ce să ne facem, sărmanii de noi, dacă n'avem — boerime?....

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 16 Iulie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rusec: Pe Nistru continuă a lupta. Tentativele Rușilor de-a respinge îndărăpt prin contraatacuri vehemente trupele noastre ce au înaintat pe țărmul de miazănoapte al râului, au fost deplin fără rezultat. Am capturat 12 ofițeri și 1300 soldați de rând și 3 mitraliere.

Cu prilejul forțării trecerii peste Nistru și în luptele ce au urmat, regimentului 7 de infanterie i s'a

deschis din nou prilej, ca să dea dovadă deosebită despre eroismul său.

În regiunea Sokal s'a desfășurat o vie acțiune războinică. Trupele noastre au ocupat cu asalt mai multe puncte de razim. Astfel în imediată apropiere de Sokal am ocupat mănăstirea Bernat.

Pe celelalte fronturi situația nu s'a schimbat.

Pe frontul italian: Ieri s'a semnalat atât pe frontul din regiunea litoralului, cât și la frontiera Carintiei o acțiune mai potențată din partea artileriei inamice. Pe frontul din Dolomiți am respins, pricinuindu-le pierderi simțitoare, mai multe batalioane, cari au atacat pozițiunile noastre de frontieră, la Rudolfi și pe drumul Schluderban—Peutelstern.

Berlin, 16 Iulie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: În 14 Iulie am pierdut, cu prilejul unui atac în împrejurarea Souchezului, o parte din tranșeul nostru, ce se găsește la miazăzi de cimitir. Încercările repetite ale Francezilor de-a recuceri pozițiunile, cari le-am ocupat cu asalt în Argonni au dat greș. Ieri și alaltăieri, trupele teritoriale compuse din Germani de nord, pricinuind inimicului în lupte înverșunate cu baioneta mari și sângeroase pierderi și capturând 462 Francezi, au înfrânt prin vitejia lor atacurile puternice întreprinse împotriva noastră strâns la apus de Argonni. Trupele noastre luptă cu succes în Argonni și la apus de pădure, cu mici întreprinderi, din 20 Iunie. Afară de câștigurile teritoriale și materialul de războiu capturat, numărul prizonierilor a sporit până acum la 116 ofițeri și 709 soldați Francezi. În Argonni, pe frontul ce se leagă spre răsărit s'a dat o vie luptă de artilerie. În regiunea Leintrey, la răsărit de Luneville s'au ciocnit avantposturile. Aviatorii noștri au aruncat bombe asupra unei trupe ce se găsește în Gerardmer.

Pe frontul oriental: La miazănoapte de Popeljany, trupele noastre au trecut peste Windau în direcție spre răsărit.

La miazăzi-apus dela Kolno și la miazăzi dela Prasnica am înaintat dând lupte victorioase.

Pe frontul sudoriental: La trupele germane situația e neschimbată.

Atac decisiv la Isonzo.

Lugano. — Șeful statului major al armatei italiene, Cadorna dorește să provoace prin un atac în stil mare, o luptă decisivă și punctul lui de vedere e că până nu se va da acest atac armata italiană nu poate fi trimisă în alt front.

Conferința generalului Porro cu French.

Genf. — „Tribuna” anunță din Paris: Generalul Porro a tratat cu generalul englez în scopul lungirei frontului italian, întâmpinând acțiunea italiană la Isonzo mari dificultăți. Nu e exclus, că Italienii vor încerca ofensiva împotriva monarhiei prin Serbia. Acest proiect întâmpină însă dificultăți din cauza drumurilor rele din Albania.

Porro a cerut, ca flota engleză și franceză să-i sprijinească pe Italieni în supravegherea mării Adriatice.

Intrevederea ministrului bulgar la Roma cu ambasadorii triplei-înțelegeri.

Roma. — D. Stancioff, ministrul Bulgariei la Roma, a avut o lungă conferință cu ambasadorii Franței, Angliei și Rusiei. Ziarele din localitate cred că această întrevedere e în legătură cu atitudinea Bulgariei față de războiul european.

Principele Hohenlohe în România.

București. — A. S. R. principele de Hohenlohe-Langenburg, cumnatul M. S. regina Elisabeta, care a fost însărcinat să gireze afacerile ambasadei germane la Constantinopol a sosit Mercuri în România, de unde își va continua voiajul în Turcia. D-sa s'a oprit la Sinaia, unde se află după cum se știe d. von dem Busche ministrul Germaniei în România. Principele de Hohenlohe va sta întărâ câteva zile și va fi primit în audiență de M. S. regele.

Un bloc româno-greco-bulgar.

Petrograd. — „Novoie Vremia” anunță din Sofia: Într'o convorbire cu un reprezentant al diplomației engleze, Ghenadieff a comunicat următoarele chestiuni interesante asupra tratatelor dintre România și Bulgaria, pentru încheierea unui bloc bulgaro-româno-grec, îndreptat contra Rusiei și Serbiei;

„Din inițiativa ministrului președinte român, d. Brătianu, s'au început tratative între România, Bulgaria și Grecia. D. Brătianu a subliniat că ivirea Rusiei în Bosfor este un strănic pericol pentru România, Grecia și Bulgaria, deoarece mărirea Serbiei în contra Austriei și ajutorul pe care Rusia îl dă Serbiei va stabili dictatura slavă în Balcani”.

Rușii evacuează Riga.

Copenhaga. — Ziarele din Petrograd publică știri în cari se fac aluziuni la iminenta evacuare a orașului Riga și a orașelor învecinate din Curlanda. Autoritățile comunale au dat ordin locuitorilor ca clopotele din biserici să fie duse în interiorul imperiului, pentru ca metalul să nu cadă în mâna dușmanului. Centrala industriei de războiu din Riga și-a sistat orice activitate.

Moartea arhiducesei Maria.

Vilna. — Arhiduceasa Maria, văduva fostului arhiduce Rainer a decedat în Baden.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 17 Iulie 1915.

La veghe pe câmpul de luptă.

— la 26 Iunie 1915.

Copilă!

Evenimentele trec ca niște valuri sbicuite de capriciul sortii, barca mi se leagăna mereu purtându-mă în voia ei; trebuie să îngrop în suflet: voința, părerile și convingerile despre viață, căci filozofia vieții este înecată în noianul barbarismului modern. Imi este dor după o altă lume, după alte sferi ale vieții, unde munca brațelor mele oțelite să aducă folos neamului și unde inima mea împietrită să-și recapete sentimentele de mai nainte.

Aș vrea să văd lucind ochii „copilei” de toți iubită.

Sărut mănuața

Adrian.

Un soldat român despre eroismul căpitanului Ion Goșa. Poșta de azi ne-a adus o scrisoare de pe câmpul de luptă datată la 17 Iunie a. c. și iscălită de soldatul Vasile Moldovan.

Iată ce ne scrie soldatul V. Moldovan:

„Imi iau îndrăzneală a vă aduce un caz la cunoștință, care va face și dv. și și neamului nostru mare plăcere. La brigada noastră a fost până acum ca adjutant d. locotenent Ion Goșa, originar din Ardeal.

Ofițerul acesta viteaz e dela început pe câmpul de războiu, și a luat parte la toate luptele, cu toate că era ofițer în statul major. Ne cerceta zilnic în șanțuri și ne îmbărbăta.

De două-ori l'am văzut făcând asalt cu regimentul de honvezi din Cluj, el fiind tot în frunte.

Și noi soldații, dar și ofițerii noștri l'au avut tare în drag și ne-am bucurat că în zilele trecute a mai câștigat o decorație pentru vitejie, așa că acum are două: *Signum laudis* și Crucea militară pentru merite.

Daică am avea mulți ofițeri de aceștia, ar fi ușor pentru noi și am bate iute pizmașul”.

Așa l'au cunoscut și văzut pe eroul căpitan Ion Goșa soldații lui, camarazii lui ofițeri, așa l'am știut și noi toți cari l'am cunoscut: inimă bună și deschisă, blând, inteligent, Român entuziast, soldat distins și erou. Pierderea lui ne doare mult, mult.

— Deosebit atragem atențiunea on. noștri cetitorilor asupra interesantului articol al distinsului nostru prieten d. Dr. I. Urban Jarnik, articol apărut în numărul nostru de astăzi sub titlul „Cum de învățăm câte-odată limbi străine?”

Avansarea moștenitorului. Moștenitorul austro-ungar, arhiducele Carol Francisc Iosif a fost avansat din partea M. Sale monarhului la rangul de general-major și contraamiral în marina de războiu și distins cu ordinul Sftului Ștefan.

Recviem pentru vicecolonelul Burdea. Ieri înainte de amiază s'a celebrat în catedrala minorităților din Arad un recviem pentru vicecolonelul Dem. Burdea dela reg. de infanterie 33, căzut pe câmpul de luptă din Galizia. Afară de familia și rudeniile decedatului a fost reprezentat în număr mare la serviciu corpul ofițeresc

din Arad în frunte cu comandantul pieței general-majorul Fr. Resch și deosebit regimentul de infanterie 33.

În numărul mai recent, monitorul oficial al armatei publică distingerea vicecolonelului D. Burdea, cu „crucea militară pentru merite clasa III cu decorație de războiu”, din partea M. Sale monarhului în semn de recunoștință, pentru ținuta sa vitejească dovedită în fața dușmanului. Soartea a voit însă ca aceasta distincție să nu-l mai găsească în viață pe eroul vicecolonel.

M. S. regele Ferdinand al României, după cum ni se comunică, a decorat — în urma raportului dlui ministru al instrucțiunii publice — distingându-i cu medalia „Răsplata muncii pentru învățământ” clasa I (de aur) între alții și pe următorii profesori ardeleni de origine: O. Lugoșianu, prof. la liceul Sf. Sava, Ștefan Pop, profesor la Liceul Sf. Sava din București și Poepa Neagoe, profesor la Școala Normală din Iași.

Parastas pentru eroul căpitan Ion Goșa. Măne, Duminecă, în 5 (18) Iulie a. c., se va oficia, după cum am amintit deja, un parastas pentru odihna sufletului eroului căpitan, care a fost Ion Goșa. Parastasul se va ține la stârșitul liturghiei, pe la orele 10 și jumătate a. m.

Avem convingerea, că frații Români, intelectuali și țărani din localitate vor veni în număr considerabil la acest trist act bisericesc, dând prin aceasta un frumos tribut de recunoștință memoriei distinsului ofițer erou și entuziastului român atât de bine văzut și primit în societatea noastră cât timp el a petrecut ca ofițer în garnizoana din localitate.

Logodnă. D-șoara Ecaterina Vuc, fiica fruntașului comerciant din Bocșa-română și d. Ion Dobromirescu, contabilul Comunității de avere din Caransebeș logodită. Cu aceasta ocaziune au dăruit 20 cor. pentru fondul ziaristilor.

Felicitări și mulțămiri!

Moartea unul învățător erou. Ni se scrie: *Nicolae Vasu*, învățător în Arpașul de Jos, com. Făgăraș, născut la 1885, rezervist soldat în regimentul 24 de honvezi, s'a întors greu bolnav de pe câmpul de luptă din Galizia. Joi, la 10 Iunie a. c. aripa morții s'a întins și peste suferindul curmându-i viața. O ușurare vecinică a tuturor durerilor provenite pe urma sfertărilor supraomenesti și a primejdiilor înfruntate în războiu.

A rămas în mare doliu soția și un dragut de copilăș.

Dormi în pace, dragă coleg!

T. C.

LAUDE ADUSE REG. 24 DE HONVEZI. D. fișpan conte Mikes a primit de pe câmpul de luptă dela d. locotenent-colonel Ștefan Körösy o scrisoare, în care se aduc elogiile regimentului 24 de honvezi din Brașov pentru vitejia extraordinară dovedită în atacurile cu baioneta din 1 și 2 Iulie din ținutul Limanovo. D. fișpan a mulțumit telegrafic comandantului reg. 24 pentru cele relatate, dorind viteazului nostru regiment noul și noui succese.

(„G. Tr.”)

Comitetul de caritate al colonelii române din Viena, pentru soldații români răniți, își îndeplinește plăcuta datorință de a-și exprima și pe această cale cea mai adânc simțită mulțumită pentru frumosul dar de 3000 coroane, cu care sumă a binevoit Excelența Sa domnul prim-ministru *Stürgkh* a contribui la augmentarea fondului nostru de caritate. Pentru comitet: *Dr. Victor Roșca*, președinte. *Al. S. Iorga*, secretar.

† **Ecaterina Lupșasca** a decedat în 17 Iunie în vârstă de 23 ani. Inmormântarea defunctei s'a făcut în 19 Iunie în cimitirul din comuna Mercina. — Odihnească în pace.

Femeile engleze se anunță ca muncitoare în fabricile de muniție. După cum se anunță din Londra, în Anglia s'au anunțat de bunăvoie 87 mii de femei ca să fie primite ca muncitoare în fabricile de muniție. Firmele de confecțiuni a pus la dispoziția guvernului pe durata războiului o parte din personalul lor.

Dăruire. D. Teofil Moldovean, preotul Ineu-lui a trimis suma de 15 coroane ca ajutor pentru soldații deveniți orbi în război.

Mulțămiri!

Holeră. „Telegraful” scrie: În orașul învecinat Ocna-Sibiului s'a ivit un caz de holeră asiatică. Importarea de carne, lapte și derivate, poame, zarzavaturi, haine, etc. din acest oraș, este pentru sibieni oprită. Totodată e provocat publicul sibian din partea magistratului, să dea cea mai mare atențiune curățeniei și traiului cumpătat căci aceste sunt cele mai bune mijloace de apărare în contra holerei. Întâmplându-se să se ivească în vre-o familie o îmbolnăvire suspectă, ea este a se aduce fără amânare la cunoștința fizicului orașenesc, ori a poliției, dacă se poate, pe cale telefonică.

Ultima oră.

DESMINTIREA INTREVEDEREI DELA ATENA.

București. — Ziarul „Viitorul”, organul guvernului român publică următoarea desmintire:

„Adevărul”, punându-se ca de obicei la adăpostul unei firme străine, anunță că în cursul lunii Iulie ar urma să aibă loc la Atena o întrevedere între suveranii Românie, Bulgariei și Greciei.

Suntem autorizați să dăm o categorică desmintire a știrii, care a găsit adăpost în coloanele ziarului dlui Mille”.

CONVENȚIUNEA DE PESCUIT RUSO-ROMÂNĂ.

București. — Prin decret apărut în „Monitorul Oficial”, convențiunea pentru pescuit în Prut, Dunăre și Marea Neagră, încheiată între România și Rusia, în 16 Octombrie 1907, este prelungită până la un termen de șase luni după încheierea păcii între statele beligerante, sub rezerva aprobării ulterioare a corpurilor legislative române.

„SERBIA AȘTEAPTĂ CU NERĂBDARE INTERVENȚIA ROMÂNIEI”.

Stockholm. — Se anunță din Moscova: Ministrul Serbiei la Roma *Ristici* a declarat în fața colaboratorului lui „*Ruskoje Slovo*”:

Așteptăm cu nerăbdare intrarea României în războiu. Sârbia s'a recules, dar nu se poate pune deplin în picioare, câtă vreme nu îi este asigurată aripa dreaptă. Faptul că România a pierdut momentele favorabile pentru intrarea în acțiune, cum au fost căderea Przemyslului și pășirea Italiei, — a făcut o impresie neliniștitoare în Serbia.

Concurs pentru primirea elevilor gimnaziști în Convictul diecezan gr.-catolic din Lugoj.

Pentru anul școlastic 1915/16 escriem concurs public, pentru studenții gimnaziști la locurile gratuite, semi-gratuite și cu taxă pentru întreținere, stabilită în 400 coroane, în convictul diecezan, care se va solvi de părinții sau tutorii respectivilor alumnii. Fiii preoților diecezani, cari ar fi primiți în convict pe lângă plată, vor avea a plăti în loc de 400 coroane, numai 300 coroane.

1. Recursurile pentru primirea în convict se vor înainta Ordinariatului episcopesc până la 25 Iulie st. n. a. o.

2. În acelaș recurs se va cuprinde și cererea pentru conferirea vre-unui stipendiu gimnazial din fondurile diecezane de stipendii, și întruna și rugarea pentru susținerea elevului în convict.

3. La recurs se vor aceluie următoarele documente: a) extras de botez al elevului; b) testimoniu școlastic de pe anul 1914/15; c) atestat de vaccinare, respective revaccinare; d) declarațiunea părinților, cumcă dorește ca fiul lor să fie primit în convict, și că la cazul primirii vor satisface obligamentelor și con-

UN TÂNĂR

din familie bună, absolvent de 3 sau 4 clase gimnaziale, reale sau civile, află loc de practicant la firma **Ioan Comșa & Fiu, Seliște** (Szelistye).
Co 2463—3

ANUNT.

O familie inteligentă românească din Arad, ar primi la sine cu toată proviziunea vr'o fetiță din familie **BUNĂ și ROMÂNEASCĂ**, care ar cerceta ori școala comercială superioară de fete (felsőbb leány kereskedelmi), — ori școala superioară de fete (felsőbb leányiskola).

Fetele, cari ar cerceta cursul II. al școalelor comerciale superioare de fete, — iar în școalele superioare de fete cursul III, ar fi preferite, deoarece și familia respectivă are o fetiță în cursul II al școalelor comerciale de fete și alta, care va cerceta cursul III al școalelor superioare de fete.

Ofertele sunt a se trimite la administrația ziarului nostru.

(Mi 2162—3)

Comunitatea de avere a fostului regiment confinar romano-banatic Nr. 13.

Nr. 175/C.
1915.

Onorat oficiu comunal!

Din partea comunității de avere a fostului regiment confinar romano-banatic Nr. 13 se vor distribui pentru anul școlar 1915/1916 studenților ordinari, cari frecventează școala superioară de silvicultură alte academii sau universități, precum și elevilor a gimnaziilor și școalelor reale și frecuranților altor școale speciale din patrie, ajutoare în bani.

Ajutoarele se vor conferi numai la acei fii ai împădușilor, cari dovedesc progres bun în studii și au purtare bună.

Ceice doresc să obțină vr'unul din aceste ajutoare sunt provocați a-și subșterne petițiile lor timbrate în toată regula, **Comitetului comunității de avere până la 10 August 1915 st. n.**

Rugărilor petenților au să fie instruate cu următoarele documente:

1. Atestat școlar din anul școlar 1914/1915 în original sau în copie legalizată, din care se va vedea progresul fiecăruia.

2. Atestat despre averea mișcătoare și nemiscătoare a familiei.

Onoratul oficiu comunal este rugat a publica concursul de față în comună cu observarea, că petițiile intrate după termirul fixat, asemenea și cele neprovăzute cu documentele înșirate mai sus, în fine petițiunile acelor studenți, cari frecventează alte institute și nu cele specificate în acest concurs, nu vor fi luate în considerare.

Caransebeș, la 24 Iulie 1915.

Patriciu Drăgălina,
președinte.

(Co 2467—1)

WINURI

vechi și noui de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Sîria (Világos) **Petru Benea** căci vă va trimite numai vinuri bune, curate și lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1911 — 1912

Vin alb	—	—	100	—	90
Rizling	—	—	110	—	92
Rogo de Mintș	—	—	160	—	120
Carbetet	—	—	140	—	—

Vinuri vechi și noui din anul 1914

V n alb	—	—	—	80	—	70
Rizling	—	—	—	82	—	72
Ș Her	—	—	—	84	—	74

Vinul se expediază cu încetare de la 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împreună pe timp de două luni. Pentru Calitatea vinului garantez.

No 947

Petru Benea
proprietar și neg. de vinuri
Világos (Arad e.).

Haine de vară,

pardesiuri, haine pentru bărbați, haine pentru baluri, articli de toaletă, umbrele, perdele de dantele și de pânură se curățesc și vopsesc cu multă grijă și specialitate în

stabilimentul meu industrial de vopsitorie de pânuri și de curățitorie chimică,

aranjate cu cele mai noi mașini din străinătate. — Despărțământ special pentru curățitul, vopsitul pălăriilor pentru bărbați și femei. — În cazuri de moarte hainele de pânură și de mătășă, hainele pentru bărbați etc. se vopsesc grabnic în negru. — Hainele de bărbați date spre curățire se și reparaază cu specialitate în croitoria mea specială. — Scrisori de recunoștință din toate părțile țării.

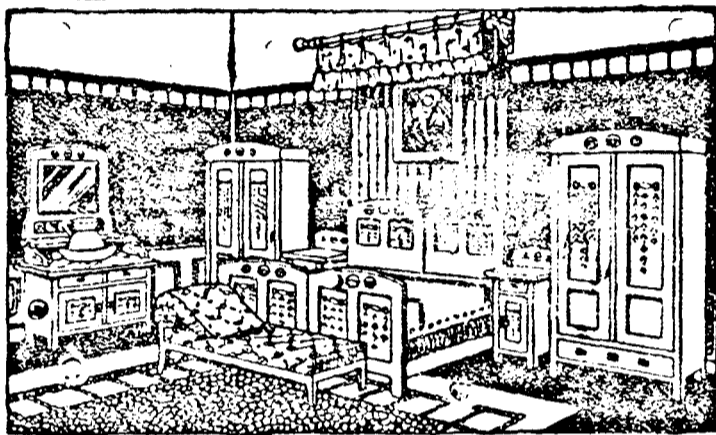
Lucza József, vopsitor de pânuri și curățitor chimic Szeged.

TELEFON:
994.

Prăvălie și stabiliment principal:
str. Laudon, nrul 9., colțul
pieței Valeria. (Lu 2106)

TELEFON:
994.

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile VARȘET, strada Kudritzner numărul 44—46.

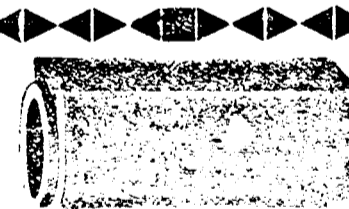
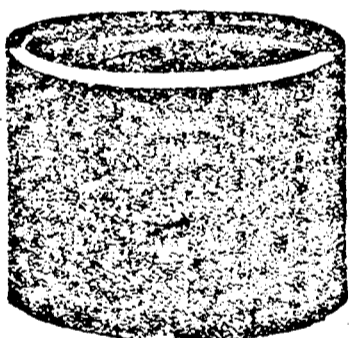

Cea mai renumită
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (Versecz).

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut. — (Sa 113)

(Zi 2008)

FRĂȚII ZSIBRITA

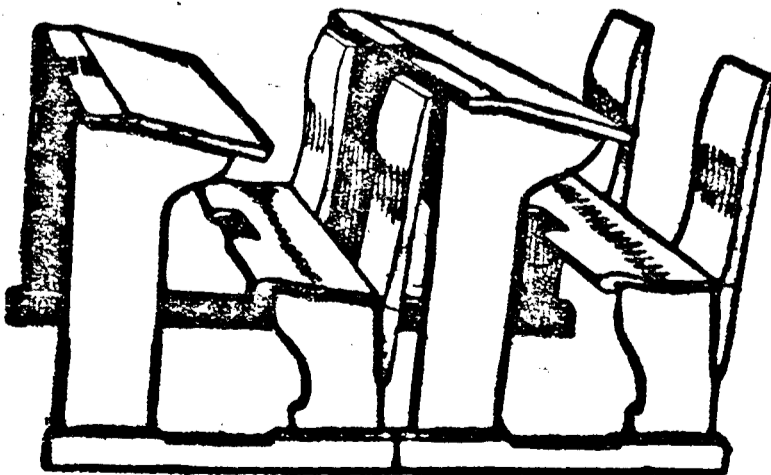
Intreprindere pentru zidiri și fabrică pentru articli de ciment.

VERSECZ (Vârșet), Pancsovai-ut nrul 57.

Aducem la cunoștința On. public că ținem permanent în depozit următoarele produse. — Vase de ciment pentru soluțiuni de peatră vântată pentru vii, în mărime dela 200 până la 600 litri. Filtre de beton și țevi pentru canaluri dela un diametru de 10 până la 100 cm. vâlaie pentru porci și vite etc.— Primim și executăm așezări de asphalt și beton, bazine de beton de fer în toate mărimile, iesle din beton de fier, stâlpi, trepte stabile și atârnaătoare din ciment sau fer lucrat artistic, canalizări, poduri și filtre precum și totfelul de lucrări în bransa de ciment și asphalt.

La cerere în persoană sau scris, stăm cu plăcere la dispoziție cu oferte.

CORNEL JUCU

mare stabiliment pentru aranjamente moderne de șcaale și birouri seriei.

LUGOS,

strada Hunyadi nr. 11 și str. Corvin 9.

Telefon 24.

ATELIER DE CURELĂRIE, ȘELĂRIE și COFERARIE
O R E N D T G. & F E I R I W.
 ODINIOARA SOCIETATEA CURELĂRII
 Strada Cisnădiei 45. SIBIU, Helfauer-gasse 45.

Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit vânat, sport și voiaj, poclăzit și procovățuri, port-monee și bretele solide și alte articole de galanterie pe lângă prețurile cele mai moderate. CURELE DE MAȘINI, CURELE DE CUSUT ȘI LEGAT SKY (vâzobi), permanent în depozit. Toate articolele din branșele numite și reparatura lor se execută prompt și ieftin. Liste de prețuri la cerere se trimit franco. (O-9

Comandele prin poștă se efectuează prompt și conștientos.

P R A V D E P E L E H Ö F E R

Acest prav impregnat cu acid boric a cărui efect excelent e în general cunoscut, se pregătește în trei tărimi.
 No I. prav de stropit pentru copii . . . à cor. —80
 No II. Pudră, albă crem. sau roză . . . à cor. 1—
 No III. Prav de stropi pentru bărbați à cor. 1—
 »Babysoap« Höfer (săpun pentru copii).

Numai acele sunt veritabile, cari poartă pe fâșia de pe cutie și pe capacul cutiei iscălitura »H Ö F F E R«.

Săpun Höfer . . . . . à cor. —70.
 de tot neutral și inofensiv, se poate căpăta în toate farmaciile din țară și străinătate și dela :

Zentral-**HÖFER'S APOTHEKE** WIEN III.
 Versandungsdepot Ungargasse 14.
 (E 1968-50)

Cea mai bună apă de dinți premiată la mai multe expoziții internaționale cu cele mai mari distincții.

500 cor.
 plătesc aceluia care după întrebuințarea
 apei de dinți BARTILLAS
 —o sticlă 80 fil.— mai are durere
 de dinți sau miroasă gura. :

Ed. Bartilla-Winkler's Nachf.

:: L. PLAN ::
 Wien, X. Goethegasse 7.

Se poate cumpăra în toate apotecile și drogheriile. Să se ceară pronunțat Apă de dinți Bartilla; pentru denunțările falsificațiilor plătesc onorar bun. În comunele în cari nu se poate căpăta această apă trimit franco 7 sticle pentru prețul 5 cor. 80 fil.

CEL MAI MODERN INSTITUT TIPOGRAFIC
 ROMÂNESC DIN UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA”

SOCIETATE PE ACȚIUNI ARAD, STR. ZRINYI NRUL 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie, ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat oțel, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare totfelul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru bănești și societăți, precum și tipărituri advocaționale, învițări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine. — Executare promptă. — Prețuri moderate.

**Pictură pe sticlă
și atelier mozaic**

pentru biserici și alte locuri de cult.

Adjustare cu sticlă decorativă în stil ANTIC și MODERN în cadrul de ARAMĂ și PLUMB, cu prețuri convenabile execută

RUHR és SPITZ

Budapest, VIII., Liliom-u. 28 sz.

Proiecte și prospecte gratis.

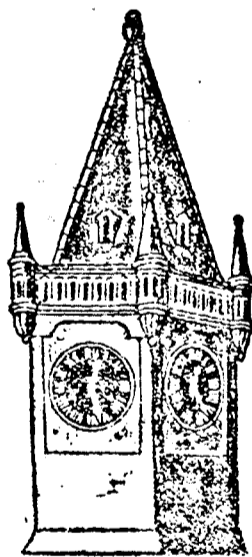
(Rn 1921-50).

CEASURI PENTRU BISERICI.

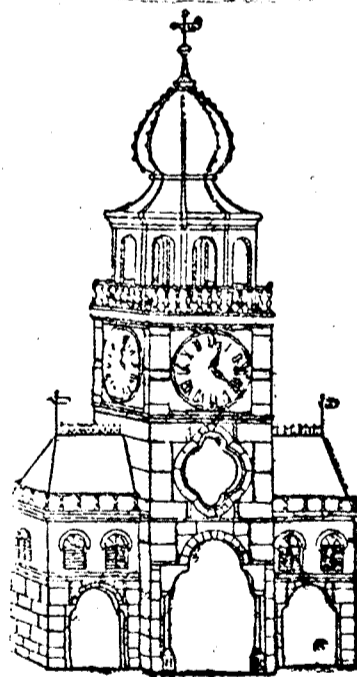
**SZÁNTHÓ
GYULA**

fabrică de ceasuri pentru biserici
NAGYVÁRAD,
 Damjanich-utca 30 szám.

Oferă ceasuri pentru biserici cari se trag odată pe săptămână, odată la 8 zile și odată la zi, durabile și precise. Prețuri ieftine. Fabrică cu putere electrică. Garanție pe mai mulți ani. Prețurile la dorință se trimit gratis. Plăci (tablă) pentru ceasuri cari luminează noaptea, executate admirabil. — Prețuri ieftine. (Sa 88)

Liferanțul diecezelor gr. or. și gr. cath.

**In atențiunea
negustorilor!**

Acoperirea trebuințelor de ciocoladă și zaharicale pentru prețuri de fabrică. :: ::
 În depozit: Kugler, Heller, Túrth și Manner. :: ::

GÁBOR MIKLÓS Arad,

Piața Andrassy, colțul Salacz utca

Telefon 1059. Telefon 1059.

(Ca 2270)

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorii de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani provăzute cu adjustări de fier bătut, construite spre a întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GĂURITE, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă decât cel de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kgr. este egal în ton cu un clopot de 451 kgr. patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. —

Prețuri-curente ilustrate trimit gratuit.

